



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. III. Ad quid se extendat Discretio spirituum. Varii hominum motus & affectiones. Vox spiritus quid significet. Quid & quotuplex sit spiritus, ad tres revocati, quorum unus intra nos, duo extra ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

pientius experientia, nec facile quis potest ea de-
stitutus mysticas Spiritus Sancti operationes ejus-
que occultas semitas, & diversas vocationes, dia-
boli verfutias, & intima cordis penetralia, atque
alia ejusdem generis dignoscere, quorum discre-
tio non in simplici notitia, sed in opere & exer-
citatione consistit.

V. Huc pertinet quod ait Job, (g) *Nomme auris
verba dijudicat & fauces comedentis saporem?* Quæ
verba explicans B. Gregorius, (r) *Aliud est, in-
quit, nominatum cibum audire solummodo, aliud
etiam gustare. Electi cibum sapientiæ sic audiunt,
ut degustent, quia hoc quod audiunt, eis per amorem
medullitus sapit.* De quo sapore idem alibi hæc
habet, (s) *Sancti viri, inter illusiones atque reve-
lationes, ipsius visionum voces aut imagines quodam
inimo sapore discernunt, ut sciant vel quid à bono
spiritu percipiant, vel quid ab illusione patiantur.*
Hunc autem saporem Cancellarius Parisiensis (t)
intimam inspirationem esse docet, & experimen-
talem dulcedinem, sive illustrationem à monti-
bus æternis omnes tenebras effugantem, & man-
na absconditum ac nomen novum, quod nemo
scit, nisi qui accipit. Inerat hæc gratia S. Mo-
nicæ magni Augustini optimæ matri, quæ, ut
ipse testatur (u), dicebat, se discernere nescio
quo sapore, quem verbis explicare non poterat,
quid interesset inter Deum revelantem & ani-
mam suam somniantem. Iterum Gregorius au-
diendus est: (x) *Cum per semetipsum Dominus lo-
quitur, de verbo ejus sine verbis ac syllabis cor do-
ceatur, quia virtus ejus intimam quoddam sublevationem
cognoscitur.* Joannes Rusbrochius (y) in regno
amantium Deum hunc saporem immensum, in-
exhaustum, & incomprehensibilem vocat: ad-
ditque Harphius (z) totam animam eo perfundi.
Differt hic sapor à Discretionem proprie dicta,
quia hæc ad vim intellectivam, ille ad affectivam
spectat. Deinde hoc sapore proprii tantum in-
stinctus, & ea quæ quisque patitur & percipit,
discerni possunt, in alienis autem motionibus
judicandis locum non habet.

VI. Quia verò Discretio ex lumine cœlitus
infuso paucorum est, sicut pauci item sunt, qui-
bus datum sit prophetare, patrare miracula, lo-
qui variis linguis, & sermones interpretari; ideo
alia via discernendi spiritus inquirenda est, quæ

(g) Job 12: 17. (r) Gregor. lib. 11: cap. 4. (s) Item
l. 4. Dialog. cap. 48. (t) Gerson tract. de prob. spiri-
tuum. (u) Aug. l. 6. confess. cap. 13. (x) Gregor. 28.
mor. cap. 2. (y) Rusbr. c. 33. (z) Harph. l. 3. myst.
Theolog. cap. 18.

communior sit & facilior, illa nimirum quæ per
modum artis & doctrinæ sit, examinatis motio-
num principiis & effectibus, perpensis item re-
gulis, quæ à Spiritu sancto præscriptæ sunt in sa-
cris Scripturis, & quas sancti Patres à Deo inspi-
rati, alique Doctores ab experientia instructi
tradiderunt. Hæc autem Discretio, licet directè
& immediatè ad gratiam gratis datam non spe-
ctet, ad eam tamen reducitur, quatenus præcep-
tis utitur, quæ viri sapientissimi præter scientiam
& naturale judicium spiritu etiam veritatis imbu-
ti, & æqui spirituum ex principiis supernaturali-
bus ponderatores in suis lucubrationibus reli-
querunt. Ex his multa longo studio excerpti,
quæ ad certa veluti axiomata sive aphorismos
redigam, ut quæ in pluribus libris dispersa sunt,
hic in unum collecta, brevique sermone perstri-
cta habeantur. Moneo tamen, ne quis facilè sibi
persuadeat, se ex istis instructionibus posse certum
& irrefragabile judicium ferre, nisi accedat expe-
rientia, quæ omninò necessaria est ad varias mo-
tiones, Deique diversas operationes in anima
percipiendas. Nam ut scribit Richardus lib. de
præparatione animi ad contemplationem, (a)
*Multa quidem de Discretionem legendo, multa disci-
mus audiendo, multa ex isto nobis rationis judicio,
veruntamen nunquam de hac ad plenum erudimur
sine experientie magisterio.* Debet quoque discre-
tor in simplicitate cordis, & in spiritu humili-
tatis Deum solum respicere, ipsi soli inniti, &
ab eo lumen petere; quia ut ait Seraphica Virgo
Theresia, (b) *Parum ex libris discitur, nisi Deus
intus doceat.*

CAPUT III.

*Ad quid se extendat Discretio spirituum.
Varii hominum motus & affectiones. Vox
spiritus quid significet. Quid & quotu-
plex sit spiritus. Omnes spiritus ad tres
revocari, quorum unus intra nos, duo ex-
tra sunt.*

I. **C**UM duplex facultas in homine reperitur,
una viribus ad agnoscendum, altera ad ap-
petendum instructa; utramque autem variis spi-
ritus moveant & excitent, quicquid ad eas per-
tinet, accuratè debet examinari, ne sub specie ve-
ri aut boni quidpiam ad malum aut ad errorem
inducens diabolicam fraude irreat, & humanis
actionibus permisceatur. Spectat igitur ad discre-
tionem

(a) Rich. c. 67. (b) Theres. vita. suæ. c. 22.

tionem qualibet mentis excitatio, siue impulsus ad aliquid credendum vel agendum inducens, quod ita verum & bonum appareat, ut tamen veritas & bonitas non sit manifesta; vel periculum saltem immineat, ne ad falsum & malum viam sternat. Sub his comprehenduntur privatæ revelationes, visiones & apparitiones; internæ item motiones & inspirationes ad aliquid extraordinarium vel superfluum incitantes: vel ad aliquid aggrediendum supra vires sub fiducia specialis auxilii seu miraculi, siue etiam ad boni status semel suscepti mutationem, sub prætextu maioris perfectionis impellentes; & aliæ ejusdem generis, quæ probis viris Deo in veritate ferventibus contingentes, eos anxios ac sollicitos reddere solent.

II. Facultas quæ cognitioni deservit duas habet potentias phantasiam & intellectum, quibus potest aut cœlestia lumina Deus immittere, aut diabolus errores inserere, siue id immediatè fiat, siue hominum ministerio. Quare solenter disquirendum est primò, qui & quales sint homines, cum quibus loquimur & conversamur. *Discretio spirituum*, ait Chrysostomus (a), *significat cognitionem, quisnam spiritualis sit, quis non: quis propheta, & quis deceptor.* De qua re Christus etiam nos monuit dicens (b), *Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos.* Secundò cavendum est, ne omni vento doctrinæ circumferamur, neque sinamus nos abduci doctrinis variis & peregrinis, sicut monet Apostolus (c), sed constantes in vera fide Novatorum impulsus, & falsa dogmata despiciamus. At verò in appetitu, qui duplex est, concupiscibilis & irascibilis, magna est series affectionum, quæ ex cupiditate & ira tanquam ex duobus fontibus promanantes in plures rivus deducuntur. Plato (d) considerat hominem, quasi monstrum & sphingem ex diversorum animalium partibus constatam, cupiditatem verò lausissimam esse ait, multarumque bestiarum capita, innumeras scilicet affectiones continentem. Alibi etiam docet (e) hujusmodi affectiones plures esse sine nomine, itemque plures quæ nominantur. Scholastici verò cum Aristotele (f) & S. Thoma undecim enumerant, sub quibus reliquæ, si quæ sunt, comprehenduntur. Cum enim species boni aut veri aut apparentis sese offert, statim oritur in parte concupiscibili

amor, qui si augetur, dicitur zelus. Sequitur desiderium, quod cum est vehemens, vocatur concupiscentia. Si bonum est præsens, nascitur delectatio; quæ si exterius exprimitur, hilaritas, exultatio, júbilus dici solet. At si obijcitur imago mali, adversus illud insurgit odium. Si præsens adest, tristitia existit; quæ si est nimia, vocatur tædium: si retardat ab opere, accidia: si est de malo alterius tanquam ad nos spectante, misericordia: si est de bono alieno tanquam minuente excellentiam nostram, invidia: si de malorum prosperitate, quæ putantur indigni, nemesis. In parte verò irascibili ex apprehensione boni ardui absentis procedunt spes, & desperatio: ex opinione mali ardui absentis, audacia & timor. Spes nimia in præsumptionem, audacia in temeritatem degenerant. Si timor oritur ex novitate rei, fit admiratio: si ex vehementi apprehensione imminentis adversitatis, fit perturbatio, quæ postea definit in stuporem, angorem, & anxietatem. Si res quæ timetur superat vires, fit ignavia & segnitias: si habet adjunctam in se turpitudinem nascitur verecundia; si in aliorum opinione, erubescencia. Si culpa metuitur, ubi non est, scrupulus nuncupatur. Cum verò malum arduum jam instat, ira erumpit, quæ si crescit, in furorem & rabiem transit. Hæc animi pathemata, hæc perturbationes, hi motus sunt, quos in nobis excitant vel Deus, vel Sathan, vel ipsa natura nostra. Pertinet autem ad Discretionem quibusdam notis indicare, à quoniam principio oriuntur.

III. Ad alia plura Discretionem extendit Richardus à S. Victore: (g) *Pertinet enim ad eam, inquit, quodlibet insidians malum & adhuc latens proinde circumspicere, callide deprehendere, citius detegere, acerbius arguere. Ad officium ejus spectat diligenter attendere, frequenter discutere, quantum animus quotidie proficiat, vel quantum sorte deficiat, quibus cogitationibus magis incursetur, quibus affectibus frequentius tangatur. Debet non solum vitia sua, sed & gratiarum munera, & virtutum merita nosse: & quæ sint bona natura, vel qua dona gratiæ subtiliter pensare. Promptum habere debet, quibus tentationum machinis malignus eam spiritus impugnet, quantis spiritualium gratiarum consolationibus abundet, quam frequenter divinus eum spiritus visitet; quomodo ab ipso, cum sit unus, non tamen uniformiter, eodemque modo semper tangitur, sed nunc spiritu sapientia, nunc spiritu intellectus, nunc spiritu consilii, vel aliis quibuslibet ejus affectibus repletur. Et ut totum breviter concludam, debet totum interioris & exterioris hominis statum & habitum, in-*

(a) Chrys. hom. 29. in 1. ad Cor. (b) Matt. 7: 15.
(c) Ephes. 4: 14. Hebr. 13: 9. (d) Lib. 9. de Rep.
(e) In Theat. (f) Arist. 2. Ethic. 1. 2. qu. 23.

(g) De præp. animi ad contempl. c. 70.

quantum possibile est, plene cognoscere, nec solum qualis sit, verum etiam qualis esse debeat, subtiliter querere, diligenter investigare. Hæc Richardus. Unum addo, quod clarior evadat hujus rei explicatio, non solum inter bonum & malum, sed etiam inter bonum & melius discretionem adhibendam esse. Ita docet Albertus magnus in Paradiso animæ, (b) *Discretio vera est prudenter judicare quid sit bonum, quid melius, quid optimum.* Hæc omnia in toto suo ambitu Discretio spirituum complectitur, sed jam videndum est, quid nomine spiritus intelligatur, quidve spiritus sit, & quotuplex.

IV. Nomen spiritus plura significare & Grammaticis notum est & Philosophis, quibus Theologi consentiunt, & sancti Patres (i). Sumitur enim pro halitu, sive respiratione (k); *Non habebat ultra spiritum*: pro vita, (l) *revixit spiritus ejus*: pro aëre moto & impulso, (m) *adduxit spiritum super terram & imminuta sunt aquæ*: pro anima rationali, (n) *spiritus redeat ad Deum qui fecit illum*; pro potentis animæ, (o) & *exultavit Spiritus meus*: pro Angelis bonis & malis, *qui facis Angelos tuos spiritus* (p): pro Deo optimo maximo, *spiritus est Deus*: (q) pro tertia persona sanctissimæ Trinitatis, *accipite Spiritum sanctum*: (r) pro cognitione intellectiva supernaturali, *verba que loquutus sum vobis, spiritus & vera sunt*: (s) pro iracundia, *requievit spiritus eorum, quo tumbant*: (t) pro dono Spiritus Sancti, *spiritus sapientiæ & intellectus* (u): pro intimo ac vehementi animi sensu, *infremuit spiritu, & turbatus est spiritu*. (x) Medici vero cum tria genera spirituum tradunt, vitalem, animale, & naturalem, sumunt spiritum pro substantia quadam subtili, aëreâ, dilucidâ, & tenuissimâ, quâ defertur virtus à præcipuis membris ad reliqua, ut suas valeant operationes exercere. Istæ verò acceptiones alienæ sunt à nostro instituto. Significat tandem spiritus internam inspirationem, sive impulsum, instinctum, & motionem, quâ quis seipsum sentit ad aliquid agendum vel non agendum incitari, ut cum dicit Scriptura,

(h) Albert. cap. 34. (i) Athanas. ad Serap. de sp. sancto. Didym. l. 3. de sp. sancto. Epiph. her. 74. num. 9. Aug. 14. de Trinit. c. 14. & 12. de Gen. ad lit. c. 7. Chrys. hom. 5. contra Anomæos. Bonav. 1. sent. dist. 10. q. 3. (k) Reg. 10. 5. (l) Gen. 45. 27. (m) Gen. 8. 1. (n) Eccles. 12. 7. (o) Luc. 1. 47. (p) Psalm. 103. (q) Johan. 4. 24. (r) Jo. 20. 23. (s) Johan. 6. 64. (t) Jud. 8. 3. (u) Esai. 11. 2. (x) Jo. 11. 33. & 13. 21.

Nolite omni spiritui credere: (y) itemque, *Nescitis cuius spiritus sitis* (z): & alibi, *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est* (a). Hoc sensu nomen spiritus in hoc tractatu accipitur ab halitu respirationis ductâ analogiâ: nam quia halitus ex corde procedit, & illius dispositionem ac motum indicat, inde translatus est spiritus ad quoslibet animi motus & impulsus, quo homo interdum ad aliquem actum humanum incitatur; qui nihil aliud est, quàm apprehensio sive judicium intellectûs, & inclinatio voluntatis ad opus vel omissionem operis, sive à principio intrinseco, sive ab extrinseco moveatur.

V. Aliquando nomine spiritus non ipsos afflatus & inspirationes, sed earum auctores intelligimus, quâ ratione spiritus bonus, spiritus nequam, spiritus hominis, qui est in homine sæpè in Scripturis nominantur. Sive autem spiritus ipsos afflatus & motus animi, sive principia eorum significet, sex illos esse auctor est Bernardus in eo sermone, qui de septem spiritibus titulum præfert, cum de sex inscribi debeat. Primus est divinus, de quo Psalmista ait, *Audiam quid loquatur in me dominus Deus* (b). Secundus angelicus, quem Zacharias Propheta commemorat dicens (c), *Angelus qui loquebatur in me.* Tertius diabolicus, immisiones scilicet per Angelos malos; ut in Psalmo scriptum est (d). Quartus est spiritus carnis, cuius meminit Apostolus, cum Colossensibus scribens quosdam *spiritu carnis sue inflatos esse testatur* (e). Quintus est spiritus hujus mundi; quem idem negat Apostolos accepisse, sed spiritum qui ex Deo est. Sextus est spiritus humanus, de quo ibidem legimus (f). *Quis enim hominum scit que sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in ipso* (g). Ex his spiritibus tres semper mali & falsi sunt, diabolicus, carnalis, & mundanus: duo semper boni & veraces, divinus, & angelicus: unus indifferens & medius, nempe humanus, quia tam bono, quàm malo indifferenter adhæret & servit. Rectè Hugo in Miscellaneis: (h) *Spiritus Dei & spiritus diaboli immobiles sunt; alter in bono, alter in malo. Spiritus hominis nunc huc, nunc illuc fluctuat.* Possunt igitur omnes spiritus ternario numero comprehendi, & ad divinum, diabolicum, & humanum contrahi, si angelicum divino, carnalem

(y) 1 Johan. 4. 1. (z) Luc. 9. 55. (a) 1 Cor. 2. 12. (b) Psalm. 84. (c) Zach. 1. 14. (d) Ps. 77. (e) Coloss. 2. 18. (f) 2 Cor. 2. 12. (g) Ibidem v. 11. (h) Lib. 1. tit. 130.

nalem & mundanum diabolico jungamus. Angelus enim bonus ex semetipso non loquitur. Carnis verò & mundi spiritus satellites sunt magni principis tenebrarum, & quæ ex parte illius sunt, suggerunt nobis.

VI. Horum spirituum unus intra nos est, ipsa nimirum unicuique insita natura, quæ spiritus humanus dicitur: duo extra nos sunt, divinus, & diabolicus. Licet enim motiones ab his excitatæ, si considerentur ut actiones, vitales sunt, à principio intrinseco oriri dicantur, ab his tamen distinguuntur, quas per se natura excitat sine ullo externo agente, à quo primum moveatur, & hoc sensu principia extrinseca nuncupantur. Magni autem momenti est, clarè dignoscere, à quonam principio omnis motio procedat. Certum quippe est, per unum & eundem impulsum ad contrarios fines Deum & diabolum tendere, unde magna ambiguitas est in omni motione discernenda. Quod si principium cognoscamus à quo procedit, nulla amplius hæsitatio remanebit; Deus enim semper ad bonum, semper diabolus ad malum impellit. Deinde si quis intelligat se à Deo moveri, multò alacrius exiliet ad opus: & si diaboli vestigia in aliqua re deprehendat, multò citius ab ea recedet. Alia denique remedia adhibenda sunt homini qui ad aliquod malum à propria natura impellitur: alia illi, qui cum naturaliter ab aliquo vitio abhorreat, ad id nonnunquam diabolicam suggestionem incitatur.

CAPUT IV.

Difficile esse discernere à quonam principio sint instinctus & motus nostri, ab intrinseco, an ab extrinseco. Nota aliquot & regule ad id traduntur.

Cum duplex sit principium omnium motuum animæ nostræ, ut supra dictum est, intrinsecum unum, nempe ipsa natura nostra sive spiritus humanus; alterum extrinsecum, Deus scilicet, vel diabolus: magnique momenti sit posse discernere, à quo ipsi motus, impulsus, instinctus, cogitationes, & affectiones nostræ oriuntur, priusquam ulterius progrediamur, aliquot regulæ ad id necessariæ præmittendæ sunt, quas sancti Patres divinitus inspirati tradiderunt. Difficilis enim est hæc discretio & vix paucis concessa, quibus Deus uberiorem spiri-

tus sui gratiam conferre dignatus est. Nec mirari quicquam de hoc debet, ut ait Gerson, (a) cum paucissimos inveniamus qui plenè sciunt, discernere cogitationes & affectiones suæ rationalis animæ, ut rationalis est, ab illis, quæ sunt animales, videlicet in sensu communi, vel in organo phantasiæ. Quem invenies precor ex timentibus Deum, & peccata fugientibus, qui semper & in omnibus ad liquidum prospiciat, dum tentationes vigent, si sensus eorum sit tantummodò in imaginatione, vel consensus in ratione? Aded non facile est discernere sensum à consensu. Quanto plus habet difficultatis probatio spiritus, dum videlicet instinctus unus vel inspiratio vehemens tangit mentem, si sit à Deo, vel ab Angelo bono aut malo, vel à proprio spiritu humano? cuius rursus sensus portio duplex superior & inferior adscripta est: cuius sentire divisionem perfectè dat illud verbum Dei, quod pertingit usque ad divisionem spiritus & animæ. Hoc Gerson, Sed præstat audire Bernardum ex altâ suâ sapientia de hac re differentem: (b) Quis ita vigilet diligens, observator motionum internarum suarum sive in se, sive ex se factarum, ut liquidò ad quæque illicita sensu cordis sui discernat inter morbum mentis, & morsum serpentis? Quantumlibet enim quis omni custodia servet cor suum, & omnia quæ intra se moventur vigilantissimâ intentione observet, etiam si diuturnum fortè in his habuerit exercitium & frequens experimentum, non poterit tamen ad purum in se dignoscere discernere ab invicem malum innatum & malum seminatam. Nam delicta quis intelligit? & ego non possum tradere vobis, quod non accepi. Non autem accepi fateor, unde assignem certam notionem inter partem cordis & seminarium hostis. Quippe utrumque malum, utrumque à malo, utrumque in corde, sed non utrumque de corde. Hoc totum certum mihi in me, & si incertum quid cordi, quid hosti tribuam. Hactenus Doctor mellissimus, qui prius distinxit duplex genus cogitationum: quasdam enim cor intus parit, quasdam audit. Illæ à principio intrinseco, hæ ab extrinseco sunt. Tunc certam notam & criterion tradidit, quo discernantur quæ à Deo sunt ab his, quæ intus à nobis producuntur. Nam cum mala, inquit, (c) in corde versamus, nostra cogitatio est; si bona, Dei

(a) Gerson. de prob. spirituum. (b) ser. 32. in Cant.
(c) Ibid.